

Nr 95.

Av herr **Thulin**, om anslag till inrättande vid Stockholms högskola av en personlig professur för filosofie doktor E. T. Akmar.

Sedan professor Karl Piehl, från och med 1893 personlig professor i egyptologi vid universitet i Uppsala, år 1904 avlidit, fortsattes undervisningen i hans ämne av hans några månader tidigare till docent i egyptiska språket förordnade lärjunge, fil. dr Ernst Theodor Akmar. Intill 1907 skedde detta utan något anslag från universitets sida. Dessförinnan, år 1906, hade dr Akmar emellertid blivit utnämnd till innehavare av den nyinrättade amanuensbefattningen vid Viktoriamuseet för egyptiska fornsaker, varmed förenades ett årsanslag å 500 kronor. År 1907 erhöll dr Akmar för en tid av tre år det s. k. 900 kronorsanslaget, som jämlikt nädigt brev den 11 oktober 1841 beviljats till befordrande av sådana vetenskapliga studier, som icke tillhöra de egentliga examansämnena. År 1909 förordnades han, likaledes för en tid av tre år, att vara innehavare av ett rörligt docentstipendium å 2,000 kronor, vilket sedermera förnyades för två år. År 1916 erhöll han åter förenämnda 900 kronors anslag.

Utom ett par tillfälliga anslag å 1,000 kronor, vilka endast löpte för ett år, är detta i huvudsak det ekonomiska vederlag, som dr Akmar från universitetet åtnjutit för sin undervisning, vilken han likväl självant utökade vida utöver vad han enligt åliggande hade att fullgöra.

Utgivandet av den av prof. Piehl grundade egyptologiska tidskriften Sphinx fortsattes efter dennes död av dr A. med understöd av beviljat statsanslag å 1,200 kronor årligen. Trots den allt tydligare framträdande otillräckligheten härav har utgivandet fortgått i följd till och med år 1916, då de ekonomiska förhållandena föranledde avbrott.

Dr Akmar har, såsom väl känt är, under hela tiden för sin verksamhet i egyptologiens tjänst haft att kämpa med hopade svårigheter.

Och de nödgade honom så småningom att åtaga sig annan verksamhet för att förskaffa sig uppehälle. För år 1917 erhöles tillstånd att vara bosatt i Stockholm med förbindelse att fullgöra honom i Uppsala åliggande undervisningsskyldighet, ävensom tjänstgöring såsom amanuens vid Viktoriamuseet. Men slutet av detta år fann han sig nödsakad att taga varaktig bostad i Stockholm och därför begära avsked från sin docentur. Därmed ansågs följa avsked även från amanuensbefattningen. Sålunda var han nu faktiskt skild från den verksamhet, varåt han hittills ägnat allt sitt arbete.

Under den tid, som dr Akmar i Uppsala företrädde den egyptologiska vetenskapen, har han ägnat sig däråt med brinnande nit och största självuppoffring. De ekonomiska fördelarna ha också varit så ringa, att det måste väcka odelad förvåning, att han överhuvud gått iland med sin uppgift.

Och att han likväl utfört densamma på ett ytterst förtjänstfullt sätt, därom vittna en hel mängd uttalanden från utlandets egyptologer, av vilka ett par av de mest markanta må här anföras. Så t. ex. skriver prof. Eugène Lefébure, Alger (1905): »I det jag tillönskar Eder att — — — lyckligt slutföra det arbete, som i Eder funnit en värdig efterträdare till allas vår mästare, ber jag», etc. — Och samme utmärkte lärde skriver 1907: »Jag ser ej utan avsaknad 10:e årgången av Sphinx, enär min käre saknade vän Karl Piehl ej mera finnes till. Det enda, som tröstar mig, är att Ni värdigt fyller hans plats och att hans verk ej löper fara i Edra händer.»

Professor Alexis Mallon vid Faculté Orientale S:t Joseph Universitet i Beyrout skriver 1908: »Jag tackar särskilt för den alltför smickrande och berömmande anmälan, som Ni lämnat över min sista upplaga. Värdesättningsarna, som Ni gör, äro en stor uppmuntran för mig, i synnerhet som de komma från en så sakkunnig penna som Er. — Jag gillar Ert Avertissement och tankarna, Ni där uttalar. Ni fullföljer ett mycket nyttigt, ja nödvändigt arbete.»

Gaston Maspero, generaldirektör för Service des antiquités, Kairo, yttrar 1910: »Jag anser, att det är till nytta att hjälpa Sphinx att leva, men att det vore en försyndelse mot vetenskapen att låna sig till att undertrycka den. Den är redan nu ett gott verktyg, som det är av vikt att ytterligare fullända, men ingalunda att tillintetgöra.»

Edouard Naville, professor vid universitet i Geneve, skriver 1918: »Nyheter, som Ni lämnar om egyptologien i Sverige, äro ej synnerligen goda, jag må dock hoppas, att Ni ej nödgas lämna vår vetenskap. Det skulle vara stor skada.» Och längre fram samma år yttrar han: »Jag önskar, att Ni må kunna övervinna svårigheterna; ty Sphinx har sin givna plats, och det vore att beklaga om den upphörde.»

Som stöd för ett omdöme om det vetenskapliga värdet av doktor Akmars författarskap hänvisas till åtskilliga här bilagda brev och intyg, vilka visa, att han ej blott förskaffat sig ett aktat namn i utlandet, utan även att tidskriften Sphinx under hans ledning blivit uppskattad till högt värde.

Med stöd av nu anförda fakta kan det med skäl sägas, att det vore i högsta grad önskvärt att bereda fortsatt arbetsmöjlighet åt en vetenskapsman, som vunnit sådana erkännanden. Det bör vara en hederssak att vid den svenska vetenskapen stadigvarande fästa en så högt förtjänt forskare.

Slutligen må anföras, vad också redan förut blivit sagt i ett liknande ärende, nämligen att det särskilt i smärre länder, där av ekonomiska skäl antalet ordinarie professorsbefattningar alltid måste bliva ganska begränsat, är av största vikt, att man genom inrättande av personliga professurer inom växlande ämnen tillvaratager för vårt kulturella arbete mera betydande vetenskapliga förmågor, då sådana någon gång framträda.

På grund av vad sålunda blivit anført, tillåter jag mig föreslå,

att riksdagen till en personlig professur vid Stockholms högskola för filosofie doktorn Ernst Theodor Akmar ville anslå ett årligt belopp av 5,000 kronor, under villkor att ett lika stort belopp från enskilt håll göres för ändamålet disponibelt.

Stockholm den 22 januari 1920:

Einar J:son Thulin.

Ann. Med motionen följde, utom Bilaga 1 (meritförteckning), 12 intyg på franska, vilka avlämnats till statsutskottet.

Bilaga 1.

Meritförteckning ur Uppsala universitets matrikel.

AKMAR, Ernst Theodor Andersson, docent, östg., f. 7/9 1877 i Åtvidaberg, Östergötlands län. Föräldrar: kvarnridkaren Johan Alfred Andersson och Hilma Sofia Gustafsdotter. — Intogs v. t. 1888 i Linköpings h. a. lärov.; mog.-ex. därst. 5/6 1896; stud. vid Upps. univ. 11/9 s. å.; fil. kand. 16/9 1899; fil. lic. 31/1 1903; disp. för fil. d:rs grad 18/6 1904; prom. 31/5 s. å.; docent i egyptiska språket vid Upps. univ. 7/6 s. å. — E. o. amanuens vid Viktoriamuseet för egyptiska fornsaker 21/12 1901; amanuens därst. 1/2 1906. Företog med understöd av Dickens utrikes resestip. jan.—aug. 1908 en resa till Egypten, Italien och Frankrike.

Tryckta arbeten. Abraham's Vermächtnis. Aus dem Koptischen übersetzt. I: *Sphinx*. 6, 1903. — Isak's Vermächtnis. Aus dem Koptischen übersetzt. *Ib.* 7, 1903. — Jakob's Vermächtnis. Aus dem Koptischen übersetzt. *Ib.* — Ausgewählte Bemerkungen über den bohairischen Dialect im Pentateuch koptisch. Upps. 1904. (Grad.-avh.) — [Omslagstitel:] Katalog enthaltend die Bibliothek des Professors Dr. Karl Piehl. Aegyptologie. Upps. 1904. — August Röhss †. I: *Sphinx*, 8, 1904. — Karl Piehl †. *Ib.* — La Stèle de Pithom et les estampages de M. Ed. Naville. (Tills. m. N. Sjöberg.) *Ib.* — Remarques détachés sur »ΠΙΣΤΙΣ ΣΟΦΙΑ <Pistis-Sophia>, ouvrage gnostique de Valentin, traduit du copte en français avec une introduction par E. Amélineau». *Ib.* 8, 1904—11, 1908. — Les oeuvres de Karl Piehl. *Ib.* 9, 1906. — Observations sur l'ouvrage de M. Erman intitulé »Aegyptisches Glossar. Die häufigeren Worte der aegyptischen Sprache.» *Ib.* — Un passage <pl. 8, l. 7—8> du Papyrus No 3055 du Musée de Berlin. *Ib.* — L'adverbe copte dsche »de nouveau, encore». *Ib.* 11, 1908. — Oscar Ekman †. *Ib.* — Sur la forme fayoumique oue <S. oube> dans la Pistis Sophia, avec une remarque philologique sur l'emploi de la préposition oube. *Ib.* — Une signification possible du copte pa-rem-en-ouoin. *Ib.* — Ur Egyptens religionslitteratur. Övers. I: *Främmande religionsurkunder i urval och översättning.* 3. Sthm 1908. — Mémoire sur les »Urkunden des ägyptischen Altertums». I: *Sphinx*. 11, 1908—12, 1909; 15, 1911—12. — Astorre Pellegrini †. *Ib.* 12, 1909. — Eugène Lefébure †. *Ib.* — Le »Sphinx» médaillé. *Ib.* — Petites études sur le Papyrus No 3055 du Musée de Berlin. *Ib.* — Explication du groupe initial de la ligne 8 de la Stèle de Pithom. *Ib.* 13, 1910. — J. Lieblein †. *Ib.* 15, 1911—12. — La ligne 9 de la Stèle du Songe. *Ib.* — Les oeuvres de J. Lieblein. Liste chronologique. *Ib.* — La dénomination égyptienne des boeufs sans cornes. *Ib.* 16, 1912. — Ligne 18 de la Stèle du Songe. *Ib.* — Notes sur la brochure de M. Gaillard: Les tâtonnements des égyptiens de l'ancien empire à la recherche des animaux à domestiquer. *Ib.* 17, 1913. — Arla Coldinu Orden. 1765 8/5 1915. Minnesskrift. Sthm 1915. (Anon.) — Kantat till Arla Coldinu Ordens 150-årsdag den 8 maj 1915. Sthm 1915. — Étude sur le rituel du culte divin. I: *Sphinx*. 19, 1915. — Le Papyrus magique Harris. Transcrit et publié. *Ib.* 20, 1916. Artiklar i Nord. familjebok och i tidningar. Talrika anmälningar och smärre meddelanden i *Sphinx*. — Utgiver *Sphinx* fr. 8: 3, 1904. (Fr. 12, 1909, tills. m. G. Foucart.)